NÓGRÁDMEGYER

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

BEVEZETÉS - KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Lakosság! Tisztelt Érdeklődő!

Ön Nógrádmegyer Településképi Arculati Kézikönyvét tartja a kezében, mely a települési környezet megjelenését meghatározó jellemzőit és elvárásait foglalja össze, valamint építészeti szemléletformáló célt szolgál. A kézikönyvet az önkormányzat a nyilvánosság bevonásával, a település teljes közigazgatási területére készíttette el.

A kézikönyv nem kizárólag szakembereknek készült, elsősorban a települési döntéshozók, a lakosság és az ide települni vágyók tájékoztatását segítő kiadvány, amely a jogszabályok útvesztője helyett röviden, lényegre törően és mindenki számára érthető módon mutatja be a Nógrádmegyerben élő közösség környezetalakítással kapcsolatos elvárásait. Mindenkinek hasznos lehet, aki telket vagy házat szeretne vásárolni a településen, új házat építene vagy meglévőt kíván felújítani, bővíteni, esetleg csupán érdeklődik a település iránt.

A Településképi Arculati Kézikönyv a település esztétikus lakókörnyezetének kialakítása, illetve védelme érdekében készült. Bemutatja a falu épített és természeti értékeit, a település építészeti arculatának jellemzőit, felhívja a figyelmet azokra a hétköznapi szépségekre, melyek létezésükkel észrevétlen meghatározzák környezetünket, hatnak lelkületünkre, hangulatunkra.

Helyi példák képi felvonultatásával és magyarázó ábrák segítségével vezeti be az olvasót a helyi építészeti értékek tárházába, hogy ezekre is figyelemmel olyan házat tudjon építeni/kialakítani, ami a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel, igényességgel gazdagítja. Az ajánlások célja nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem a meglévő, valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása és az iránymutatás.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Verbói Gábor
polgármester

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés *2*

2. Nógrádmegyer bemutatása *4*

3. Örökségünk *8*

4. Eltérő karakterű településrészek Nógrádmegyerben *14*
   Védett, hagyományt őrző területek
   Jellegzetes falusias területek
   Jellegzetes gazdasági terüeltek
   Beépítésre nem szánt terület

5. Építészeti útmutató *19*
   Magasság
   Tetőhajlásszög
   Tetőforma
   Telepítés
   Színek
   Terepalakítás
   Kerítések
   Kertek
   Erkélyek, tornácok
   Ajtók, ablakok
   Homlokzatképzések
   Részletek
Jó példák

6. Építészeti útmutató, ajánlások (Utcák, terek, közparkok) *30*

7. Reklámtáblák, sajátos építmények (Jó példák) *32*

Impresszum 33

NÓGRÁDMEGYER BEMUTATÁSA

2

Nógrádmegyer a palóc néprajzi tájegységen, Salgótarján és Szécsény város között, a megyeszékhelytől nyugatra helyezkedik el. A 22. számú útról leágazó átkötő út mentén - Sóshartyán és Magyargéc között - Salgótarjántól 20, Szécsénytől 15 km távolságra, kisebb nagyobb dombok ölelte völgyben fekszik.Vasútja nincs kizárólag közúton közelíthető meg.Nógrádmegyer a Szécsényi-dombság kistáj területén fekszik.

Az épített és természeti környezet harmóniájának fenntartása érdekében érdemes megvizsgálni azon domborzati-, földtani-, vízrajzi, talajtani-, éghajlati-, és természeti adottságokat, amelyek jellemzik a település tágabb környezetét. Ezen tudás birtokában megérthető az évszázados építési hagyomány, és ebből kifejlődhet egy logikus Kárpát-medencei építészet, amely a jövőben tükrözheti az itt élő nép kulturális identitását.

Domborzati adatok:
A terület 149 és 442 m közötti tszf-i magasságú tagolt dombság, ill. a DK-i részen a Cserhát É-i hegylábfelszíne. A K-i, DK-i, D-i rész az átlagot (3,5) meghaladó vízfolyás sűrűségű. A kistáj NY-i részén NYÉNY- KDK-i, K-i felén pedig ÉÉNY - DDK-i csapású, 300-350 m átlagmagasságú andezittelérek adják a terület geomorfológiai gerincét. A teléreket keresztirányú eróziós völgyek szabdalják. A jellemző lejtésirány NY-on ÉNY-i, K-en É-i .

Földtani adottságok:
A kistáj kőzettani alapja felsőoligocén agyagmárga, homok, az ÉNY-i részeken helyenként vékony agyagos-váryogos takaróval a felszínen ill. annak közelében. DNY-on alsómiocén homok, homokkő és KDK - NYÉNY-i csapású középső miocén andezittelérek fedik a felszínt. DK-en.K-en az alsómiocén és középmiocén slír, homokkő előfordulása a kistáj peremére, a pedimentre korlátozódik és a felsőoligocén képződmények közé ÉÉNY-i irányba több középmiocén andezittelér is - kistáj szélességében - benyomult.A felszínt ÉK felé növekvő vastagságban löszváryog fedi. Hasznosítható ásványi nyersanyagai közül kiemelkedő a szécsényi agyag(1,7 Mt készlet) és andezit (0,3 Mt) előfordulás.

Vízrajz:
A kistáj összefüggő talajvize csak a Szentlélek- patak mentén alakult ki 4-6 méter átlagos mélységben, míg attól D-re fokozatosan mélyül és csak a völgyek mentén jelenik meg.
A kistáj rétegvizekben sem bővelkedik. Az artézi kutak száma kevés, vízhozamuk jelentéktelen.

Talajok:
A kistáj közel 60 %-át agyagbemosódásos barna erdőtalajok borítják. Ezek túlnyomóan harmadidőszaki vagy idősebb üledékeken képződtek, vályog vagy agyagos vályog mechanikai összetételűek. Erdősültségük kb. 65 %-os, 23 %-ban szántók.A földes kopárok egy része az agyagbemosódásos barna erdőtalajok lepusztulásával jött létre. A barnaföld részaránya 28 % , nagyobbrészt löszös alapkőzeten, részben harmadidőszaki üledékeken képződtek. Mechanikai összetételük ettől függően vályog, vagy agyagos vályog. Vízgazdálkodásuk és termékenységük is kedvező. Jelentős hányaduk 5 °- nál kisebb lejtőszögű területen található és zömmel (72 %) szántóterület. Lepusztulásuk következtében jött létre a kistáj földes kopárainak másik része.A patakvölgyekben alluviális homokon képződött réti és öntés réti talajok találhatók, amelyek területi részaránya nem jelentős.

Éghajlat:
A kistáj mérsékelten hűvös - mérsékelten száraz éghajlatú. Az évi napfénytartam 1900 óra körül alakul, nyáron kevéssel 750 óra alatt, télen 170-180 órán át süt a Nap. Az évi csapadék 610 mm, amiből kb. 360 mm a vegetációs időszakban hullik.Átlagosan 45 napig takarja a földeket hó, amelynek átlagos maximális vastagsága 22 cm körüli. ÉNY-i és NY-i az uralkodó szélirány, az átlagos szélsebesség pedig kevéssel meghaladja a 2 m/s-ot. Éghajlati szempontból a terület erdőgazdálkodásra és kevésbé hőigényes mezőgazdasági kultúrák termesztésére megfelelő.

Növényzet:
A terület növényföldrajzi térbeosztás tekintetében a Kosdi-dombság kistájával teljes mértékben azonos. A potenciális erdőtársulások a gyertyános kocsánytalan tölgyesek és a cseres tölgyesek, a keményfás ligeterdők, valamint a szubmontán égeresek. Napjainkban a kultur akácosok is elterjedtek.
A patakok mentén jellemzőek a magaskórós társulások, míg Szécsény térségében láp is található, amelynek legérdekesebb fája a mocsári kosbor. Az erdővel nem fedett területeken nyílt dolomit sziklagyepek jelentkeznek. A lágyszárú vegetációból elsősorban a felvidéki és kárpáti elemek emelhetők ki, mint pl. zergeboglár, a sugárkankalin, az ikrás fogasír stb. Az erdészileg hasznosított felületeket vegyes korú keménylombos és fényerdők fedik. A mezőgazdasági termesztésre a búza, a cukorrépa, a burgonya és a vörös here kultúrák a jellemzők.

2

NÓGRÁDMEGYER BEMUTATÁSA

A település már 1292-ben szerepel az okiratokban, ekkor a Rátót nemzetség birtoka.Nevének utótagja arra utal, hogy ekkor a Megyer törzsbeliek települése volt.A települést puszták sora övezte. Alsó- és Felsőlapásd puszták helyén állt a középkorban Lapásd helység, amelyet 1277-ben IV. László király a Rátót nemzetségbeliPorcz Istvánnak adományozott. A falunak már 1332-ben plébániája volt.

A XIV. század elején Marczali László bán fia, Dezső a település birtokosa, aki 1329-ben Szécsényi Tamás vajdának adta el. 1414-ben Garai Miklós nádor Lászlófi Lorándnak ítélte oda.1524-ben már Pásztohi Ferenc és Zsigmond birtokában van. A XVI. század közepén a török hódoltsághoz tartozott, 1598-ban Szentmarjay György volt a földesura, 1770-ben Gellén Sándor, Szerémy András, Trásy Imre, a Topolcsányi, a Szerényi, a Luchkovitz, a Géczy családok, a Latzay örökösök és Gyürky Pál, később pedig a Kaszap és Básthy családok voltak az urai.

Végh Károly Gyulának, Domonkos Ferencnek, Thomka Lehelnek, Pauncz Ferenc és Izidornak, özv. Szigethy Ferencnének volt később birtoka.A második világháború után kialakult tanácsi rendszerben 1973-tól Magyargéc és Nógrádmegyer községi közös tanácsban működött, amelynek székhelye Nógrádmegyer volt. Az Önkormányzati választások során, 1990-ben külön-külön önálló önkormányzat alakult mindkét településen, de a körjegyzőség megmaradt 1992 decemberéig. Ezután közigazgatásilag is különváltak és hivatalaikban intézik a község lakóinak ügyeit.

A Római katolikus templom (Kisboldogasszony) műemlék:
Plébániájáról 1332 óta esik említés. 1688-ban régi temploma még állott, 1713-ban nagy kőtornyát említi. A CassaPorochorum 1771. júl. 27. Jegyzőkönyve szerint, mivel a templom, iskola és tanítólakás fennáll, csak paróchiát kellene emelni. 1775. júl. 11. 3649 sz. vármegyei jelentés beszámol arról, hogy a templomból csak a puszta falak maradtak. 1776. jan. 23. 484 sz. Helyt. t. irat szerint a tűz a paróchiát, templomot és a hozzájuk tartozó épületeket megsemmisítette. A templom teljesen fel volt szerelve és három oltára volt. A templom ezen része már barokk kori bővítés. A CanonicaVisitatio más helyén a régi hajó mellett álló sekrestyéről beszél, mely a baloldalon volt és egy újabbról, melyet 1779-ben készítettek. Egy korábbi építésre utal a kőtorony elkészültének dátuma, az 1780. év is. Az idézett 1789-es CaconocaVasitatio készítése alkalmával a templom átépítése már befejezést nyert. Jellege késő barokk. A ma álló templom egyhajós, érdekes alaprajzi elrendezéssel. A bejárati ajtó az északi homlokzaton, a szentély középtengelyében, a torony viszont ugyanebben a tengelyben a szentély mögött, a templom ellenkező oldalán van.A torony mindkét oldalon lizénával tagolt, ívelten hajló fallal csatlakozik a szentély hosszanti falaihoz. A szentélyen mindkét oldalon egy-egy, a szélesebb keresztméretű hajón három-három félkörös záródású ablak látható, az ablakok közötti falsíkokat sima lábazaton álló keretelőlizénák tagolják.A késő barokki építést láthatólag úgy hajtották végre, hogy a torony alatti bejáratot elfalazták, illetve az oltárt ide helyezték át, míg a szentélynél a falat kibontották és egy szélesebb, háromszakaszos, nagyméretű hajót építettek a főtengely irányába, amelynek északi oromzatos falán, újabb esővédővel ellátott, főkapun jutunk ma a templomba. A torony háromszintes, félkörös, kerek és félkörös ablakokkal, szépen tagolt barokk sisakkal. A régi oromzatos templombejáraton át jutunk a torony felső részébe.A nagyméretű templombelső térhatása kitűnő. A háromszakaszos hajót kettős falpillérekkel tagolt, pillérkötegeken nyugvó, kettős hevederívek közötti csehsüvegboltozatok fedik. A négyzetes alaprajzú szentély boltozata szintén kettős falpillérekkel övezett négy pilléren nyugszik.
A mennyezetet dekoratív freskók díszítik, amelyek építményei architektonikus elemekből és nagy kagylódíszekből állnak, a boltozatok középpontjában egy-egy bibliai tárgyú és a XIX. században készült alakos medallionnal.

Régészeti lelőhelyek:

1. Templom környéke: középkori faluhely; ezen belül különösen:
2. Petőfi út 109. (256 hrsz): késő középkori épületmaradvány, 16.-17. századi éremlelet
3. Petőfi út 111.: későközépkori telepnyom
4. Dobóvár (külterület): Árpád-kori földvár, 13.-14. századi kerámia
5. Volt TSZ major: őskori telepnyom

A Volt Szerémy-Paunczkúria műemlék:

Épült a Szerémy család számára a XVIII. század második felében, később a Pauncz családé. Jellege barokk. Az utcai homlokzatot az 1950-ben végzett átalakítások teljesen kivetkőztették eredeti formáiból. Hátsó homlokzata magasföldszintes, a középrizalit emeletes. A két szobasoros épület hátsó oldalán oldallépcsővel megközelíthető, nyitott folyosó fut végig, amelynek két alacsony és széles ívnyílású könyöklős árkádja az udvarra.

Ugyancsak az udvar irányába csatlakozik két kis pavilon-szerű építmény és középen az emeletes, háromszögű oromfalú nyeregtetős rizalit, amely boltozatos, rokokó stukkós kerti szobát rejt magában. A két kiugró oldal pavilon homlokfalán, az ablaknyílások felett, plasztikus leveles, lekerekített sarkokon függönyös stukkódísz. Az ereszpárkány alatt stilizált levélsoros friz, a rizalit kettős ablaka felett leveles és kagylós stukkódíszek, a legömbölyített sarkokon függönyös ékítmény. Az épület enyhesíkú manzárdtetős. A Felső Magyarországból leszivárgó provinciális barokk kuriális építkezés egyik jellegzetes Nógrád megyei példája.

A Volt Luchkovitz-kúria (polgármesteri hivatal), nyilvántarott műemléki érték:
Épült a Luchkovitz-család számára a XVIII. században. Jellege késő barokk. Utcai homlokzatánál magas földszintes. Téglányalaprajzú építmény, Körbefutó sima lábazattal, ablakai körül tagozott keretelés, kettős pálcás ereszpárkánnyal, előreugrórizalitján három ablak. A homlokzat ablakritmusa 2+2+2.
Két szobasoros, a belső szobasor mögött a hátsó homlokzaton sima pillértörzseken nyugvó öt félkörös, alacsony ívnyílású, könyöklős tornác, amelyre oldalt, eredeti farácsos szárnyas ajtóval zárható, lépcsős feljárat vezet. Az ablakok újak, az épületnek úgyszólván összes ajtaja faragott, újabban átmázolt tölgyfából, a szárnyak barokk, a félfák copf részletformákkal.Az udvari szobasor helyisége teknő, illetve dongaboltozatokkal. Az épületen manzárdtető.

A Volt Topolcsányi-kúria nyilvántartott műemlék: Épült a Topolcsányi család számára 1750 körül, később a Thonka családé. Jellege barokk.A templom feletti dombon áll. Földszintes, téglányalapú épület, a homlokzaton hat ablakkal, amelyek közül egyet legújabban ajtóvá alakítottak. Ablakkeretei csüngős copf díszekkel. Manzárd tetejének sarkain bádog urnák. Kétmenetes, úgyszólván valamennyi boltozott helyiség mennyezetén igen szép, összetett medaillonos barokk stukkók. Valamennyi ajtaja eredeti – újabban átmázolt – faragott tölgyfa, barokk.

A régi főutca területe, ahol néhány jellegzetes népi lakóház máig fennmaradt, helyi védelmű terület, a régi településszerkezet (főutca nyomvonala és határvonala, telekstruktúra, beépítési mód) és a településmag építészeti karakterének megőrzése, továbbfejlesztése, visszaállítása érdekében.

A helyi védelmű területen belül védett az utca nyomvonala és szélessége, a telekstruktúra, az oldalhatáros beépítési mód, illetve a településkarakter, amely a népi építészet jellegzetességeinek továbbélését segíti elő, a korabeli településmag területén.

A helyi védelmű területen az épületek tetőszerkezete csak hagyományos oromzatmagasságú és ereszkinyúlásúoromzatos kontytető lehet, 40-45 °-os tetőhajlásszöggel, poltári, vagy azzal harmonizáló, natúr színű íves vágású cserépfedéssel, lehetőleg tetőfelépítmény nélkül. Az épületek homlokzata csak simított homlokzatvakolat lehet fehér színben.

A hagyományos népi lakóházakon Nógrádmegyeren a környező településekhez hasonlóan a jellegzetes „palóckontyos”, oromzatos kontytető terjedt el, az oromzatmagasság kb. 1/3-a a tetőmagasságnak, jellemző díszítése a középen elhelyezett kehely nyílás.

Magyargéchez hasonlóan sok épületre jellemző, hogy utcai homlokzaton csak az épület két sarkán épül tornácoszlop.

Helyi egyedi építészeti védelemre tervezett a Petőfi út 93. házszámú népi lakóház.

ELTÉRŐ KARAKTERŰTELEPÜLÉSRÉSZEK

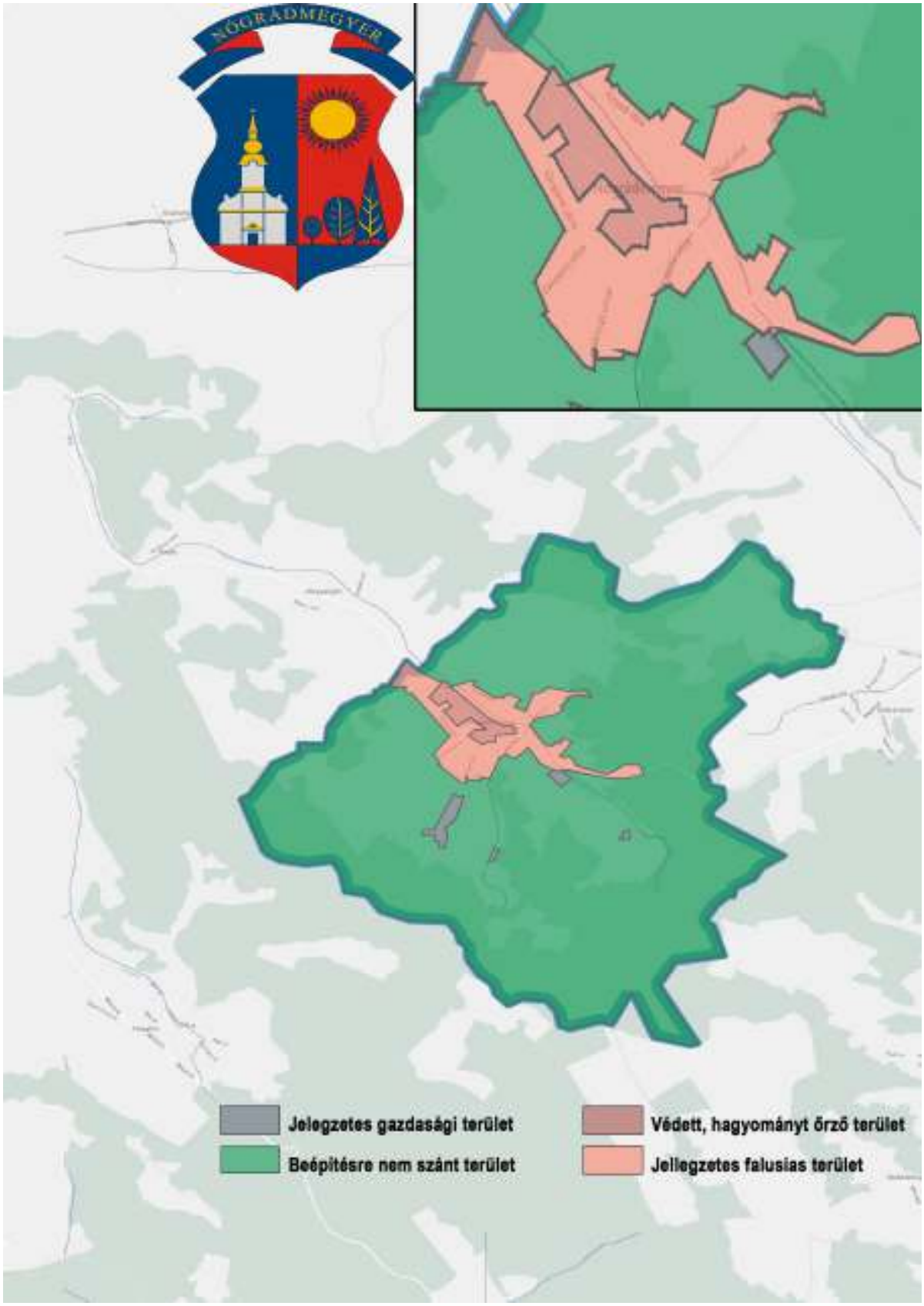

ELTÉRŐ KARAKTERŰTELEPÜLÉSRÉSZEK

4

VÉDETT, HAGYOMÁNYT ŐRZŐ TERÜLET:

A falu a Nagy-patak dél-nyugati partján épült, közlekedési útvonal mentén, ekkor egyutcás völgyi településszerkezet jellemezte, főutca mentén fésűs beépítésű szalagtelkekkel. A településközpontban, magaslaton álló templom mellett a főutcára merőleges utca épült ki.

A főutca mentén épült a volt Szerémy-kúria, illetve a volt Luchkovitz-kúria, a templom melletti bekötő úton pedig a volt Topolicsányi kúria. A templom mögött található a parókia épülete, melynek három szobája a parókia építésének idején, 1796-ban épült. A templom és a kúria épületek műemléki védettségi kategóriákba tartoznak.

A ma is fennálló legrégibb lakóépületek ezen ősi településrészeken, találhatók. A legtöbb hagyományos népi lakóház is ezen területeken maradt fenn. Nógrádmegyeren a legelterjedtebb tetőforma az oromzatos kontytető (palóckonty).

JELLEGZETES FALUSIAS TERÜLET:

A település az idők folyamán a kedvező felszíni adottságok miatt minden irányban terjeszkedett, főleg a főút mentén, a Nagy-patakon túli területeken, és a templom fölötti lapos dombháton.

Ezen területeken falusias jellegű családi házak a jellemzők, sátortetővel, vagy nyeregtetővel kialakítva egy vagy két színtes kivitelben.

Ezen településrészek ezért a jellemzően falusias területbe sorolandók.

JELLEGZETES GAZDASÁGI TERÜLET:

A település dél-keleti végén gazdasági tevékenységű üzem működik.

A település központjában lévő régi Tsz major területén az idők folyamán gazdasági tevékenység alakult ki. A településtől déli, illetve dél-keleti irányban a külterületen több állattartó telephely is működik.

Ezen területekre jellemző, hogy a gazdasági tevékenységeket kiszolgáló nagyobb méretű gazdasági épületek megjelenése a meghatározó építészeti arculat.

A nagyobb méretű gazdasági épületek tetőszerkezete alacsony hajlásszögű magastető, általában nyeregtetős tetőformával. A régi hagyományos gazdasági épületek fehér vakolt homlokzattal, vagy faburkolatú oldalfalakkal, cserépfedéssel épültek, a természeti környezetbe jól illeszkedő módon.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET:

A település külterülete változatos domborzatú, a laposabb területeken és a völgyekben a szántók és legelők, míg a meredekebb domboldalakon és domhátakon az erdők az elterjedtebbek.
A település igazgatási területén országos védelem alatt álló természetvédelmi terület nincs.
A település területén védett természeti területek, illetve Nemzeti Ökológiai Hálózat védett területei találhatók. A rendezési tervben feltüntetett, természetközeli állapotokkal jellemezhető természeti területeken, és a Nemzeti Ökológiai Hálózat természetvédelmi területein nem kívánatos semmi olyan tevékenység, ami a tájképben, a természetes élőközösségekben (növénytársulások-ban), és élőhelyekben maradandó károsodást vagy átalakulást eredményezne.
Helyi védettségű a kilenctörzsű hársfa:
A községtől keletre, az egykori Eiler-puszta mellett, egy kis akácos erdő szélén állt a mintegy 16 méter magas, kilenc, egyenként 35-40 cm törzsátmérőjű hárs. Egy korábban elhalt hársfa gyökeréből sarjadtak és a folytonosságot biztosították a virágcsokor szerűen rendeződött törzsek, amelyek mára újra pusztulóban találhatóak.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Borainkról sem mondhatjuk, hogy a vörösbor jó, a fehér nem. Tudva, hogy bizonyos alkalmakhoz, ételekhez jobban illik a vörös, mondhatjuk, hogy mi a rozét szeretjük. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, ne járjunk úgy, mint a borász, aki gyakorlatlanul túlkénezi borát.

AJÁNLÁSOK I VÉDETT, HAGYOMÁNYT ŐRZŐ TELEPÜLÉSRÉSZ

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

VÉDETT, HAGYOMÁNYT ŐRZŐ TERÜLET

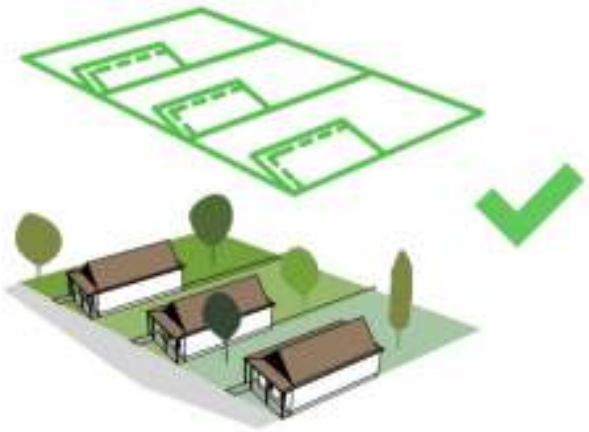

TELEPÍTÉS:

A védett, hagyományt őrző településrészen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belülielhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű.

A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt.

A családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

TEREPALAKÍTÁS:

Az építési telkek terepfelszínének nagy mértékű megváltoztatása nem javasolt, mivel ez a természeti és épített környezet harmóniáját rombolja.

Az épületeket lehetőleg a terepszíntbe süllyesztve tervezzük, vagy ha ez nem lehetséges, akkor minimális terepkiemelést, vagy terepbevágást alkalmazzunk, esetleg andezit kő támfallal.

MAGASSÁG:
A védett, hagyományt őrző településrészen a családi házakmagassága közel azonos.
A meglévő épületek közé épülő újházaknak hasonló magassággal kellépülniük, mint környezetük.
A túl magasházak nem illeszkednek a védett, hagyományt őrző településrész utcaképébe.

TETŐHAJLÁSSZÖG:
A település védett, hagyományt őrző településrészéna családi házak tetőhajlásszöge közelazonos.
A meglévő épületek közé épülő új házaknak
hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük,mint környezetüknek. A túl magas, illetvetúl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező
épületek nem illeszkednek a településképbe.

TETŐFORMA:
A védett, hagyományt őrző településrészen lévő családi házaktetőformája egyszerű. Új házaképítésénél a szomszédok figyelembevételével kell illeszkedni.
Amennyiben az építési telek körülkialakult egykontytetős házakból állóutcakép, úgy oda ne tördelttetőformájú épület kerüljön, hanem aszomszédokhoz hasonló kontytetős, vagy a hagyományos oromzatos kontytetős.

SZÍNEK:
A védett, hagyományt őrző településrészen a meglévő épületekszínvilágához illeszkedő új épületeképítése ajánlott. Nem elfogadható afeltűnő és kirívószínhasználat, a rikítószínű fémlemez fedés és burkolat.
Javasolt az andezit kő lábazat, a fehér vakolat és a natúr színű cserépfedés alkalmazása, esetleg poltári cserép.

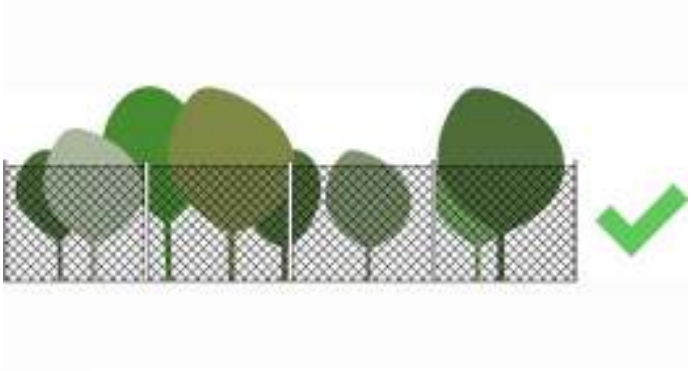

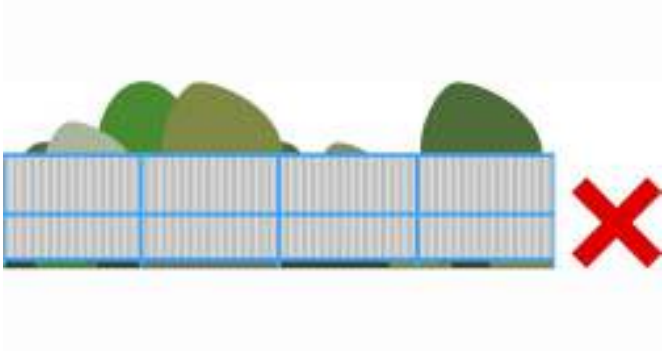

KERÍTÉSEK:

A település védett, hagyományt őrző területén az áttörtkerítések kívánatosak, tömör és nemátlátható megoldások nem elfogadhatóak.

A kerítések anyaga fa, kialakítása fa oszlopos léc, vagy keskeny deszka kerítés, esetleg két felé hasított keskeny gömbfából, barnára mázolva, vagy a fa erdeti színét alkalmazva javasolt.

A kerítések lábazata, vagy oszlopai ezen kívül hagyományos andezit kőből is épülhetnek, fugázva.

Nem javasolt a fém kerítés használata, a tégla kerítés is inkább az újabb településrészeken alkalmazandó.

KERTEK:

A védett, hagyományt őrző település részen a lakóépületek melletti sávban hagyományosan a dísznövényekkel betelepített udvarok helyezkednek el, sok esetben az épületek előtt virágos kerttel.

A telek hátsó részé a házikert művelés a jellemző, burgonya, tök, bab, zöldségek, gyümölcsök termesztésével.

Az udvaron néhol szőlő tőkék jelennek meg, a nagyobb udvarokon, kerteken diófa is előfordul.

TORNÁCOK:
A népi építészet egyik könnyen felismerhető, jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác, amely esetenként az utcai homlokzatra is kiterjed. Ékes példái ezen településen is jól megfigyelhetőek.
Ezek az átmeneti - „külsőbelső" terek készülhetnek az épület anyagából, vakolva, mint azt a településen fennmaradt legrégibb népi lakóházak is jól példázzák.
A tornác kialakítására, elhelyezkedésére is számos, részleteiben eltérő megoldás lehetséges. Az arányos, tornácos épületek sora karakteres utcaképet mutat, mely erősíti a település egységes arculatát és identitását.
Új épület tornáckialakításával és újszerű átgondolásával tovább vihetjük e hagyományt új otthonunkba.
AJTÓK, ABLAKOK:
Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt.
A különböző településkarakterű településrészek nyílászáróiban is eltérő képet mutat, mely sajátosság megőrzése a mi feladatunk is.
A hagyományos nyíláskialakítás a védett, hagyományt őrző településrészen jól megfigyelhető: két szárnyú, jellegzetesen a legrégebbi épületeken hat osztatú, az újabb hagyományos épületeken három osztatú ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. Ezen településrészen hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat figyelhetünk meg. Új ház építésekor érdemes körüljárni a környéket, és ihletet meríteni, hogy az otthonunk minél jobban bele tudjon simulni környezetébe, ezzel is gazdagítva az utcaképet.
HOMLOKZATKÉPZÉS, RÉSZLETEK:
A védett, hagyományt őrző területen az épületek lábazata andezit kő, a homlokzati falak simított vakolatosak, fehérre meszelve, vagy fehérre színezve.
A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben.
A tetőszerkezetek hagyományos „palóc kontyos" tetők, vagyis oromzatos kontytetők, ahol az oromzat magasság a tető teljes magasságának általában az 1/3-a. Az oromzatok, és eresz deszkák díszes faszerkezetek.
Ezen jellemző tetőszerkezetek megőrzendők, az új tetőknél is alkalmazandók a hagyományos tetőformák.

JELLEGZETES FALUSIAS TERÜLET

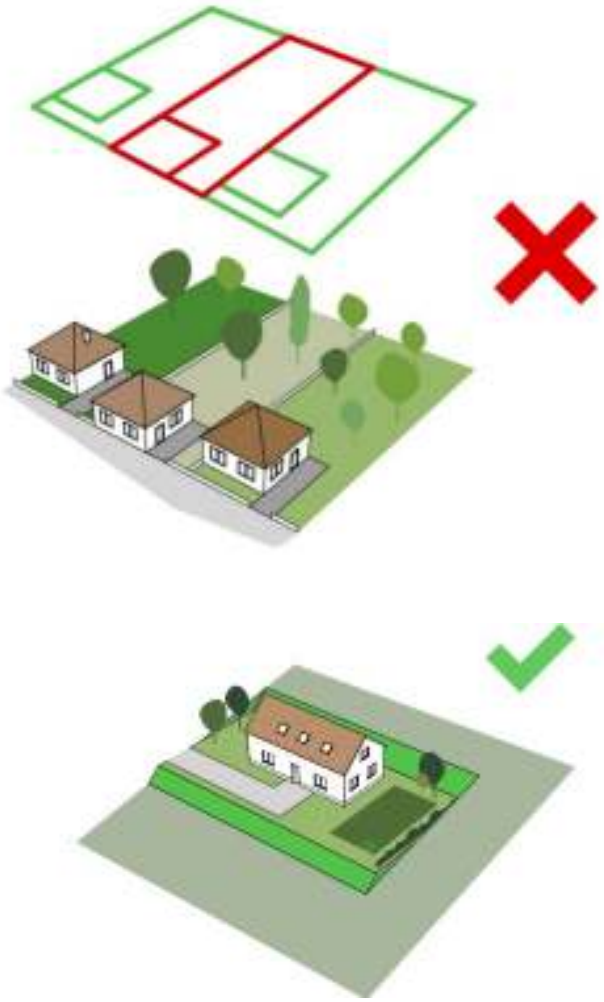

TELEPÍTÉS:

A jellemző falusias településrészen a családiházak telepítése oldalhatáron álló, atelken belüli elhelyezkedése az utcárapárhuzamos és merőleges rendszerű.
Nemelfogadható, ha egy ház az utcavonalától elforgatott rendszerbe vantelepítve.

A jellemző falusias településrészéna családi házak telepítése akkor megfelelő,ha a ház az oldalsó telekhatárral párhuzamos.Az épület utcafronti homlokzata a két szomszédos épület utcafronti homlokzatával egy vonalba kerüljön.

TEREPKIALAKÍTÁS:

Jó megoldás a terpkialakításnál acsaládi ház részleges bevágása. Az ígykitermelt földdel feltölthető egyenesrea telek, kevés földet kell megmozgatni.

Kiváló megoldás továbbá, ha az épületeleve terepbe illesztve épül, így kapcsolataakörnyezetével jó, a földmunka minimális.
Nem elfogadható az épület földbevájása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható. Nem elfogadható továbbá a ház teljes kiemelése sem, mivel így a ház feltűnő platóra kerül, kiemelkedik.

MAGASSÁG:
A jellegzetefalusias településrészen a családi házak magassága közel azonos. Az új épületeknek olyan magassággal kell épülniük, mint környezetükben jellemző lakóházak magassága.
A túl magas házak nem illeszkednek a falusias jelgű településrészbe.

TETŐFORMA:
A jelleghzetes falusias elepülésrészen lévő családi házak tetőformája változatos. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével lehet illeszkedni a településképbe.
Amennyiben a tervezett családi ház környezetében sátortetős épületek állnak, úgy oda ne nyeregtetős tetőformájú épület kerüljön,hanem a többi épülethez hasonlótömegű és tetőformájú.

TETŐHAJLÁSSZÖG:
A jellegzetes falusias területen a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos.
A meglévő épületek közé épülő új házaknakhasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük,mint környezetüknek.
A túl magas, illetve túl alacsony tetőhajlásszögű tetővel épülő házak nem illeszkednek a településképbe.

SZÍNEK:
A település jellegzetes falusias településrészének színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat.
A településrészen a meglévő épületek
színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

KERÍTÉSEK:

A jellegzetes falusias területen változatos anyaghasználattal találkozunk: a nyers felületű terméskő tartóoszloptól kezdve a tégláig, a legtöbb esetben fa köztes elemekkel vegyítve.
Jó példái annak, hogy a hagyományos mellett megférnek a modern anyagok, kialakítások is. A kerítések kialakítása során bátran dolgozzunk a lakóépületünknél is alkalmazott anyagokkal, színekkel: így méginkább harmonikusabb, egységesebb hatást érhetünk el.

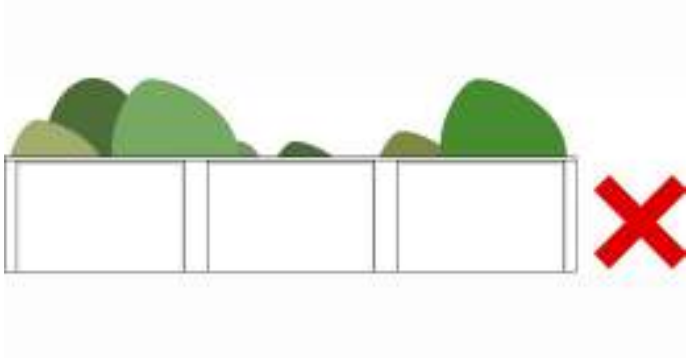

KERTEK:

A kert az épített környezet része, közvetlen életterünk szabadtérre kiterjesztett közege, amely akkor tölti beszerepét, ha harmonikus egységet képez az épülettel, amelyhez kapcsolódik. A kertalakítás során azépület és a kert stílusa, hangulata harmóniában legyen. Elsődlegesen tehát az épület stílusához, üzenetéhez, közvetített érzetéhez illeszkedő kertépítészeti megoldásokat alkalmazzunk.
A kerti építmények a főépülettel azonos építőanyagokból, vagy azzal harmonizálva készüljenek. A pergolák, növényrácsok, gépkocsibeállók, kukatárolók kialakíthatók favázas szerkezettel is, a nyílászárókkal harmonizáló színezéssel.

TORNÁCOK:
A tornác az a folyosószerű, fedett, félignyitott tér, mely átmenetet képez a kertés a ház között. Nyáron kiválóanárnyékol, télen viszont megfelelő tájolás mellett nem állja útját az alacsonyan sütő napsugaraknak. Véd az esőtől, hótól, forróságtól. A régi népi házak favázas vagy téglából épített oszlopos tornácai szép, követendő példák lehetnek. Megszélesített, vagy terasz fedésként használt átiratként az épület legkellemesebb helyét alkothatják.

HOMLOKZATKÉPZÉSEK:
Új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de fa mintázatú, vagy fegyverzetű, víztiszta, vagy matt síküvegezésű, osztott ablakok beépítése javasolt. Utcai homlokzaton érdemes spalettát vagy zsalugátert kialakítani, illetve redőnyszekrény csak beépített, rejtett kivitelben létesíthető, a nyílászáróval megegyező színben. A nyílászárók javasolt színe a fa eredeti színével azonos szín, vagy a világos és középbarna, olivazöld, illetve ezekszürkével tört árnyalata.

Az épületek homlokzat vakolat színezésénél a visszafogott árnyalatú föld színek, a hehér, vagy a sárga halványabb árnyalatai a javasoltak.

Az épületek lábazati kialakításánál érdemes használni a településen hagyományosnak tekinthető fagyálló andezit követ, fugázva.

A tetőfedés anyagaként javasolt használni a natúr színű égetett agyag cserépfedéseket, amely szintén esztétikus, egységes településképet teremthet.

Ezen munkarészben láthatók a mai jó példák is.

JELLEGZETES GAZDASÁGI TERÜLET

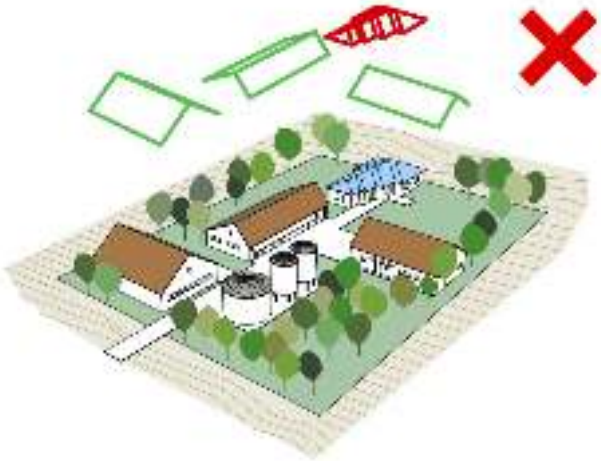

TELEPÍTÉS, TETŐFORMA:

A jellegzetes gazdasági területen az épületek elhelyezésekor törekedni kell a minimális tereprendezésre.

Kiváló megoldás, ha az épület eleve terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó, a földmunka minimális.

Ezen jellegzetes gazdasági területekre jellemző a gazdasági tevékenységeket kiszolgáló épületek nyeregtetős kialakítása, fehér hoklokzati kialakítása.

Ezért az esetlegesen épülő új épületek tetőformája is nyeregtetős kialakítással javasolt, illetve fehér, vakolt homlokzattal.

A tetőfedésnél a hagyományos natúr cserépfedés ajánlott, vagy esetleg azzal megegyező színű fém hullámlemez. A kerítések tájba illő áttört jellegűek legyenek, tömör vagy fém kerítés kerülendő.

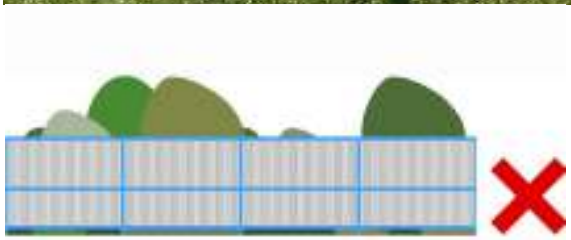

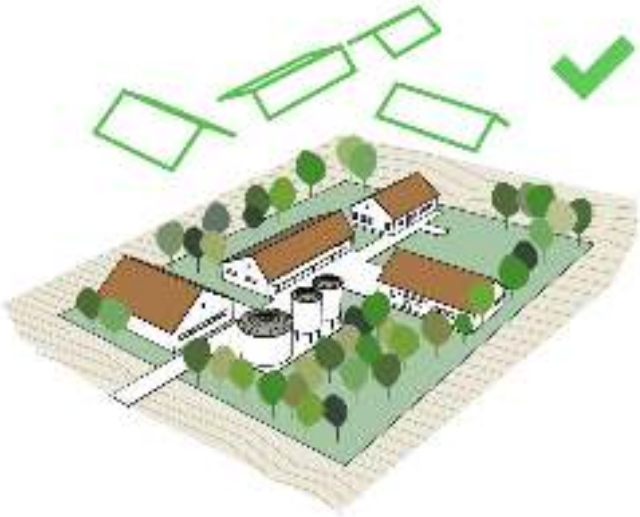

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

A tájképvédelmi jelentőségű településrészeken fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást (építést és terület használatot) megvalósítani.

Általánosan javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények értéket képviselő karakterének megóvása mellett.

Az értékes tájkarakter megőrzését szolgálja a területhasználat és a telekszerkezet hosszú távú megőrzése.

A tájképvédelmi jelentőségű területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott.

Gondoljunk az éjszakai fényszennyezésre is, a világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldásokat alkalmazzunk.

6 UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK

Az utcán végigsétálva megfigyelhetjük a jellemző épületformákat. Míg a védett, hagyományt őrző településrészen a népi építészet hagyományait tükröző tornácos épületek a meghatározók, a falusias területeken a nagyobb méretű, zömében sátortetős, vagy kontytetős épületek az elterjedtebbek.

Közterületek tervezésekor is alkalmazkodjunk a meglévő adottságokhoz, utca-keresztmetszethez, jellemző homlokzatmagasságokhoz, tetőformákhoz. Érdemes tekintettel lenni környezetünkre, hogy ne alakuljon ki zavaros utca- és településkép.

Éljünk a lehetőséggel, tegyük még szebbé településünket!

A virágos, zöld utcák, gondozott terek nagyon fontos hozzátartozói az élhető településnek, és a barátságos, szerethető, esztétikus település-képnek.

A közterületeken, utcákon, tereken lévő növényzet fontos szerepet tölt be a település lakóinak életében.
A cél egyértelműen ezek megőrzése, fenntartása, és jabbak létesítése.

A parkosított zöldfelületek hozzájárulnak a pihenés-hez, a kikapcsolódáshoz, a közösségi élet színtereként.

REKLÁMTÁBLÁK, SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYEK

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk. A védett, hagyományt őrző településrész területén reklámhordozó nem helyezhető el. Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához. A település egyéb területein csak a szabályozás szerinti reklámhordozó helyezhető el, itt szintén elengedhetetlen a megfelelő anyaghasználat. A tájképvédelmi jelentőségű területeken reklámhordozók elhelyezése nem indokolt, és nem javasolt. Újabb felszíni infrastruktúra-hálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges.

A vízfolyások a település legattraktívabb elemei lehetnek. A településen központi szerepet játszik a patak. Környezetének alakítása közös ügy is, ezért javasolt a patak és az út közötti biztonsági korlát természetes építőanyagokból történő kialakítása, andezit kő oszlopokkal, fa korlátbetétekkel.

A településen lévő épületek utcai hoklokzatán, illetve közterületről látható részén kerülni kell a homlokzathoz nem illeszkedő egyéb műszaki berendezések elhelyezését.

A víz környezetünk egyik leglátványosabb eleme, ugyanakkor a kellemes közérzet biztosításának alapja. Az utak, járdák megfelelő vízelvezetése alapvető a harmonikus településkép létrehozásához. Ugyanakkor a csapadék hasznosítása, megtartása nagyban megnöveli a szép környezet kialakítását és fenntartását. A védett, hagyományt őrző területrészeken az árkok fontos településképi elemek, burkolásuk természetes andezit kőből javasolt, kő kapubejáró hidakkal.

IMPRESSZUM

NÓGRÁDMEGYER KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
honlapcíme: www.nogradmegyer.hu
email címe: nogradmegyer@gmail.com
postai címe: 3132 Nógrádmegyer, Petőfi út 79.
Telefon: 06-32/576-000
Polgármester: Verbói Gábor
Főpítész: Usák Tibor
SZERKESZTETTE, SZÖVEG, FOTÓ,
GRAFIKAI TERVEZÉS:
ARCHITECHTON ÉPÍTÉSZ KFT.
Nógrádmegyer, 2017.

Felhasznált szakirodalom:

Magyarország kistájainak katasztere – MTA Földrajztudományi Kutató Intézet – Bp., 1990, 2010

Genthon István – Nógrád megye műemlékei – Akadémiai kiadó – 1954

Borovszky Samu – Nógrád vármegye – Budapest, év nélkül (1911)